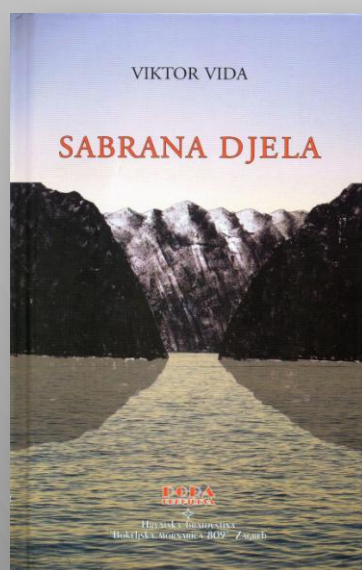

Hrvatsko pjesništvo Boke Kotorske - Viktor Vida "Sabrana djela / I" - Svemir osobe

DIGITALNA ANTOLOGIJA

Viktor Vida

Svemir osobe

Autor. Dijana Milošević

Projekt je financiran sredstvima Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih
prava

motiv na naslovnici
VASKO LIPOVAC: ZALJEV

VIKTOR VIDA

SABRANA DJELA

KNJIGA PRVA

PJESME, PJESME U PROZI, PREPJEVI

Priradio

BRANIMIR DONAT

Hrvatska bratovština
"Bokeljska mornarica 809"
Zagreb

2012.

II

SVEMIR OSOBE

Svemir osobe

Sadržaj

SANAK POD TVRĐAVOM	4
GORUĆI GRM	4
VEČER NAVJEŠTENJA I NOĆ.....	5
EX VOTO	6
RUKE.....	7
SVEMIR OSOBE.....	7
USPOMENA	8
KIŠA	9
SAN DUŠE O KRAJOLIKU	11
SVETOG FRANA	11
VELIKOJ MATERI	12
TIHI ŽIVOT	13
ELEGIJA.....	14
ATLETA	15
RANJENI VOJNIK	16
RAZBIJENA VOJSKA.....	17
ANĐEO MRTVIH	17
RUDNIK.....	17
UTJEHA.....	19
BIJELI PROSTOR.....	19
OPROŠTAJ.....	20

SANAK POD TVRĐAVOM

Kucao sam na vrata
i pitao, tko je.
Tri put sam pokucao,
kad je more izdisalo.
Ti si rekao: Ja sam,
i bacio ključ.
I zaspao sam pod velikim stablom,
dok si kružio oko zvijezde, alge, flaše na pijesku,
a more je grogotalo u moj san.

GORUĆI GRM

U ime Oca i Sina i Duha Svetoga.
Tišina. Kucaj srca. Vedra noć.

U Ocu je vrijeme izmjereno
On je početak i kraj veličanstvenih ura
Na dušinu sunčaniku.
Vidim Te Oče, u beskrajnoj kugli,
Gdje se kao u zrcalima odrazuješ.
Tvoje je ime ispisano na vjetru
I na usni Arkandela,
Koji drži zublju
I plameni mač.
Na vodi, što se od Tvoje vječnosti
Ježuri.

Moj Bože,
Ti istu ljubav dijeliš prosjaku
I velmoži, čiji prsti s dragim kamenom
Počivaju na baršunu.
Na oblacima i nad rijekama caruješ
Zasjenjujući oklopnike.

Od Tvoje vatre plodovi sazrijevaju
I slatkoću daješ trudnom snu.
Anđeo Ti šestopercem ime
Na klisurama kuje.
Nečujni rast trave

I šum školjke Te veliča,
 A i bogohulnik
 Ističe postojanje Tvoje,
 Kad se otrovanim laticama
 Truje.

Dok se ne prenuh od šaputanja Tvoga
 U svijetu,
 Bio sam sâm,
 Ko zaboravljena frula
 Il slomljen stup u travi.

VEČER NAVJEŠTENJA I NOĆ

Rastuća večer, što se iz srca razlistava
 kao palma.
 Pod tim zračnim lukom
 Djevica je plahovito stala,
 međ prstima joj drhću tri grančice.

Ona, koja bdije, zvati će se majka.

O slatki umor večeri, klonuće
 u čistoj modrini, gdje blago velikih očiju
 snatri.
 Predvečerja Jone i lelujanja alga
 u plićacima,
 a potom noć Pascala,
 koji sluša rječitu tišinu
 kao Božji ljudi,
 kad, odloživ motiku i mrežu,
 ugađaju, Oče, tvojim znamenjima
 i jedu kruh samoće i kvase ga suzama.

Dane je Gabriel brojio, bacajući šljunak
 u svježinu zdenca,
 što je kao u vjenčanju mjeseca i vode
 hladnom tamom težio vedrini
 visokoga neba.

(Vrebam te iza stabla, zmijo, kako sikćeš na rub
 Arkandelova plašta.)

Obrisi stvari bili su one noći
kao osvjetljeni zelenim fenjerom,
kako znadu biti u djetinjstvu
na proštenjima
od mirisa karbida i ruža,
jer tako se dijete zanosi i čudi.

A tebe nek ponese vjera,
moj brate,
kad se budiš
u ovaj svijet tužnih sanja,
jer je bol
bunar sjetne sreće.

EX VOTO

Mjesec nad zaljevom
golubica s grančicom u kljunu.
Kap rose na krilu mrtvog šturka
ispod maslina.

Na tom kamenu i moji dragi snivaju:
Njiše ih južni vjetar u rogačima
iznad svjetlucavog mora
s plutom i stakalcima.

Al ja neću plakat:
neka riječi sjaju
i vlažno oko vidi Mariju!

Večernja zvijezda kroz luk zvonika
svijetli mladosti i svibnju.
Marija ide iz borika
tiho kao zrak kad kruži
između čaša od kristala.

Nebom golubice lete.

Na dlanu Joj noć
a na licu ruža cvjeta.

Peraste, o moja bijela tvrđo!

RUKE

Kad gledam tvoje ruke, na njih bih prislonio lice,
na prste, izrasle iz latica,
na ružičaste prste, tanke kao u božice,
koja se okamenila u plesu.

Te ruke su dobre, san večeri ih ljulja vlažnim dahom
uvijek, kad te ostavljam, mirišem svoje prste,
na koje su tvoji prsti plahom kretnjom
prenijeli miris svoj kao vodu iz školjke kad se krste.

A prsti su stvoreni za počinak na svili
uz prozor, u čijoj dubini večernji kraj se sluti,
gdje ptice kruže iznad ledenih brda,
u zraku, što ima boju i miris tvoje puti.

Dok tvoji prsti igraju, hvatajući stvari,
izpreplićući se ko srebrne ribe,
lice mi se sjajem tvojih nokata ozari.

SVEMIR OSOBE

Velik dug ti vraćam
Zbog opomene: na zemlji budi haran!
Iz prikrajka mi svijetle stvari
Po nijemom dogovoru,
Tople od ružičastih prsta,
Od uzdaha
Sve tihe stvari, što su tobom sjale,
Kad im srce tvoje reče: prenite se
Iz opore stvari!

U zrcalu lampe
Sviće sreća sobe
Hlad slana titraja

San školjki.

Tako si rasla među stvarima,
 Da su likovale od dodira
 Tvog pogleda i ruku.
 Otvarala si dlan, a igračke
 Titrahu na suncu
 Ili u obasjanju

Svjetiljke.

Jednom reče: taj vilin - konjic
 To je ljeto, rosa umire.
 Lelujajuć se tako među stvarima
 Sve manji svemir bijaše tvoj,
 Što ljubav osobe zatravi
 I niče na zapovijed Gospodina...
 Mogao sam reći: tvoja soba,
 Tvoja noć...
 Sad mi preostaje
 Nevidljiv luk tvog sokaka u igri,
 Da gledam svoje ruke,
 Naranču,
 I kažem: još jedan dan

Je prošao...

Besmrtna je duša
 Šušti srebro lišća,
 Prevrnuta vjetrom...
 Sve manji svemir biva, a spomen
 Sve veći.

Zalud se računa dalj zvijezda,
 Prostori ledeni,
 Da se u ponor brojki

Sruči
 Osoba.

Kroz moj život si prošla
 Kao vršak nokta preko voska...

USPOMENA

Išli smo zagrljeni uz rijeku,
 Što se bjelasala ko živa
 Između umjetne trave
 I lišća od stanijola,

Dok su banditi razbijali zrcala.
 Nasmijala si se vedroj noći
 I pitala: gdje je mjesec?
 Nečujno je sjao iza tvojih leđa.

Sada više od svega želim san,
 Snatriti iza tvrde pećine,
 Što se svijetom zove
 Kao skarabej u isparivanju trava.
 U noći bakrenoj od siga, glečera,
 Ugaslih vulkana.
 Mjesec iza tvojih leđa
 Obasjao je stratišta...

Sresti ću te zračnu
 Kao za života
 Kroz tvoje prste gledat ćemo mjesec,
 Žutu algu na nebu mrtvih
 I tjelešca mrtvih
 Zrikavaca.
 Obujmit ću te oko struka,
 Čistom kretnjom,
 Da te sjetim dana
 Tvog boravka na zemlji
 U zelenom miru nepomičnih slika...

KIŠA

Kišo, ljupka kišo,
 Kišo nekadanjih dana,
 Što padaš
 Na krošnje i na ljude
 Na krovove i kanale
 S mrljom nafte
 I korom limuna...
 S kestena i platana
 Kaplju kapi
 Rastopljena srebra...

Volim susret kiše i romon
 Uspomena:

Tvoje ruke mirišu na kišu
 I uvojci.
 U proljeće ću te zavoljeti
 Čekat ćemo da prestane kiša
 Ispod krošnje
 Ili u sebi
 S cvijećem i s mirisom kiše...

Pravili smo mostove
 Od naših ruku i prstiju
 Pleli vijence,
 A vani kiši
 Kišovito
 Brzo strjelovito.

Položi ruku do prozora,
 Jutro da protanji
 Prste kapljicama.
 Pit ću kišu iz dlana
 Kišit će na gitaru
 Na slike
 Na zrcalo kraj peći.
 S vjeđe na usnu
 Spuznut će kišna
 Kap...
 Dolazili su prijatelji
 S večeri kad je lijevalo
 Kad je grmjelo u proljeće
 I sijevalo.
 Tužan sam bio
 Od mladosti proljeća i kiše:
 (Povuci as srca, tricu mača
 S ruba svijetla od svjetiljke
 Na stolu,
 Koji kiša obuhvaća)
 Cijeli jedan život,
 Same kiše, kiše,
 I malo sunca u lokvi.

Volio sam biti sâm
 Za kiše.
 Pisati na staklu
 Maglovit kraj narisati,

Pisati pa izbrisati...
 Zatim, dok je sipilo sve tiše
 Sjećao sam se davnih kiša,
 Šapata nevinih ljubavi,
 Lukova, dvoraca od prstiju
 U kiši...

SAN DUŠE O KRAJOLIKU SVETOG FRANA

Osjetio sam u praskozorje nešto,
 kao da mi duša umire.

Zar ona može svisnuti?

Ah, duša može plakati, može jednom vrisnuti.
 Ona vene. Čama je njena smrt.

Bila je čista noć u vrtovima,
 veličanstven sat,
 kad je duša sanjala karamfil
 na jastuku vrelom.
 Miris tužnih proljeća.

Kišilo je kroz odaje i mračna zdanja,
 obasjana uređajem konačišta -
 od mjedi i aluminijska -
 kroz predsoblja u koja plazi
 sjaj kirurških lampa
 iz kuća preko puta,
 a noćnici rashlađuju čela
 na mramornoj ploči pred zrcalom,
 uprljanim smrću moskitosa.

Zrcalo tad prasne prugom svjetlosti
 s reklame na oblakoderu
 na eskini Amerike.

Jest lijepo siromaštvo. Ona čini,
 da put bude dobra.
 Skrušeno, bez strasti, tijela se dodirnu,
 drže se za ruke kao prijatelji,

u dugočasnu noć, bodreći se
na ubogoj plahti,
koju osvjetli mlazom reflektor,
ili zvijezda, što se gasi.

Je li brod ili zvižduk tvornice?

Tjeskoban je duši ovaj prosjek bijede:
večeri bez pucketanja vatrice,
prozori bez inja,
čađ i mrvica cementa
na rubovima pladnja,
gdje je oči radovao dvorac
u bršljanu i starinsko jedro.

Zavidi duša veselom odrpancu
u snenoj Umbriji, Frančesko,
il kad pleća grije o mauzoleje
svetog Ilirika.

Kroz masline, kroz rogače
vodio si mene
srebrnim kukurijekom
pjeni gorkog mora.
Tu je jedan ribar, (što je dječicu sahranio
među lovorikom, utirući put kosirom)
išao trgovima,
nudeć ribe na tanjuru od pruća.

Duša želi morske kamenčice,
bijeli oblutak, što se trlja na rukavu.
Hvala ti za svjetlost.

Već se dani.

VELIKOJ MATERI

Istekao sam iz tvoga krševitog skuta,
Obgrliv ti modre stupove u moru.
Zaslijepljen podnem, slušao sam samo
Tok koraljne krvi...
Jecaj ćuka prorijedio je zrak

Nastao je tajac, kanda račić pjeni
Vlagu mjesečine, izmiješane svjetlucaњem ljuski.

Noć naćuli uši.

Tvoja kruna, tvoje ukosnice,
Kroz bršljan zvijezde bdiју.

I grlo moje Dalmacije duboko je grlo,
Gdje se kamen krši,
Gdje za bljeskom ćeznu kovine...

Ribari, moji oci, lože vatrice u špilji.

Tu počiva, svijetli spomeniće,
Od pržine rasteš do lazura
U kom meket koze odjekuje...

Zagonetna glavo
Od trudnoće kamena,
Za usta ti se lijepe
Trave školjćice.
Ti pališ madež mlijekom divlje smokve.

Razuman, iako tužan
Od tvoje ljepote,
Ja bacam kocke
Igram među oblicima
U zrcalu zatona u vodi.
Plovim. Jer sirena nema u tvom moru,
Kormilar mi driješi uzlove...

TIHI ŽIVOT

Tišine svijeta povezuју stvari,
iz tišine niću, u tišine uranjaju.
Gospodin im prstom crta granice:
tu će listak, vrteći se, pasti,
ovdje će se cvijet rascvasti,
mrtvi šturak bit će zrnce mraza!

Što je ljubav, nego ovaj odnos stvari
u tišini tajnog reda.

Osluškujem tihi doziv
pepeljare i tanjura.
Ljubazno tišina zbori,
iz nje kliju razgovori
zadrhtale polusjene
na oblini sjajne vaze
s ružom, koja vene.

ELEGIJA

Kad zrikavci zriču, mrtvi u blaženstvu šute,
slušaju rast trave, pad kestena, dozivanja noći...

Dirne mi ta glazba ono što sam "srce" zvao,
srce nesavršeno.
Nije svaki lijepi glas odjekivao u njemu,
lijepi glas ljudi,
moje braće.

Znam, da je noć po tužaljci vode u perivoju,
voda jeca.
A kad munja sijevne,
oči su mi vlažne od zalutale kaplje
na ovalu moga križa
od kamena.

Toliko sam se strašio noći,
biti tamni anđeo.
No život raste u krošnju smrti.
I sve je topli dah:
sanje živih
i svenulih.
Zemlja se žuti od mjesečine,
obasjane snijegom i tišinom.
U dnu neba, duboko,
Deus absconditus
među ledenim cvjetovima.

Kad sam bio mlad, budio se, išao do zrcala,
 u dubini svijetlila se soba,
 puna zraka.
 Vidio se i drvored s prašnim lišćem
 sparnog ljeta.
 Pitao sam se: i te oči,
 zar i one mrtve?
 Pristupao sam prozoru
 i na izlizani kamen polagao ruke.

Gledao sam ih:
 i te ruke,
 zar i one mrtve?
 Više neće snivati u travi
 igrat prstima u svijeđom tragu.
 Bila je velika ruga života
 a zamagljena sreća zov je neba,
 kojeg ne razumijemo.
 Trajna čežnja.

Sve je prošlo kao jesen
 i paučina u modrini, koja leti tko zna kud.
 Nedostojan Tebe, dobri Oče, zbog nepostojanosti
 u ljubavi na zemlji, bit ću haran
 radi snijega
 i svjetlosti, kojih se sjećam.

ATLETA

Per aspera ad astra

Zemljo, spominjem se tebe:
 akacije i suza,
 kad je srce cvalo utiscima.

Krošnje se propele
 od kristalnih kiša,
 a noć je mirno sunce zlatilo,
 trak mjedene lampe usred sobe.
 Moja dušo, tamnovala si
 iza rešetaka tetiva, mišićja,

okvašenih svjetlošću života
na tratini, kad sam diskos bacao,
s tužbalicom izvora i frule
uokolo.

Rekao bih: eto proljeća,
golubovi lete nad amfiteatrom.

Ne htijuć zelen lovora,
već mramor, jer s godišnjim dobom
ene snaga i cvijeće,
energična
od sapete slave,
zapovijedała si mir puti:
Lijepe kretnje, pretvaram vas u spomenik!

Tako mi je srce stalo,
sređujući tjelesna saznanja.
Tako si se vinula
vrh mliječnoga puta zatvorena svoda,
odakle mu krotiš
mirom geometrije.

Suza u kutu oka
samo baca sretan sjaj
na svečani lik
za biserne večeri.

RANJENI VOJNIK

On klekne, na čistini.
Pomodrjele usne vrisnu caklovinom.
Osjeća, da je vrlo star:
Tisuć mu je ljeta.
Oko njega ubavi šumarci
Znoj se hvata za uvojak na čelu
Na ispruženom dlanu osamljeni mrav.
Vojnik klizi kroz koprene zelene:
Silno je sretan.
Klizi kroz koprene zelene.

RAZBIJENA VOJSKA

U brzim marševima, slomljenih zastava,
stupaju vojnici
ispod krvavih oblaka
u najveći grob.

ANĐEO MRTVIH

Anđeo mrtvih silazi u kotlinu
da obiđe usahli puk, zemlju,
što se mrvi.

Od kaciga do stopa
teče mu sjaj
- suze mladosti -
u sažganu travu.

On odgrće plašt
i gdje je srce, meće kažiprst
na procvjetali pepeo.

Mrtve pokriva.
Briše im pijesak sa usana.
Lagano na dlanu podiže im lica.

Na mjesečini pjeva
Anđeo smrti.

RUDNIK

Nebeski Oče, koji vatrom srca svoga
glečere ravnodušja tališ,
obasjaj rudnik, osvijetli mu dane
kroz okno rova dubokoga
fosforom zvijezda, kojim svemir pališ.
Sad rudari slaze u majdane.

Nijemi uđu u tišinu zemlje,
koja sluša odjeke koraka...

Ona sluša i otvara srce
 velik tmasti cvijet,
 što miriše trpkim dahom bakra,
 salitre i acetilena...
 S drijemajućih vagoneta drmajućih uranaka
 maše radni svijet
 i prva smjena.

Strojare budi vrisak zviždalice,
 a tunel pisak stroja, koji žešći biva
 i ocjel reskih bušilica
 i lokomotiva.

Moji ljudi podragaju stijenu
 rukom, toplom još od čela djece,
 od umorne ruke, što na srcu klije
 žene, majke, koja rudnik snije,
 kad joj ruku prva zora mije
 i usnu u san uvijenu. Od tih snova
 porumeni jutro, srebrn zov pjetlova...

Raznježi se zemlja od vrela milovanja
 tih dlanova,
 od poljubaca, što ovlaže prste ocu,
 kad se vraća.
 (Te prste, što počivaju kraj kovrdžice sina,
 melemi noć duga, zimska,
 i sladi slavujeva, kraća,
 od vajakada starinska).

Zadrhti stijena, oznoji se ugalj,
 pod svrdlom puca zub kamenu.
 Zemlja sopće, tutnji, podrhtava:
 Bog vam pomogao svima, koji u radu
 jeste braća.
 Oni svoje sanje, svoje ljubavi
 i garava proljeća tu sniju.
 Sjednu, dijele kruh, dodavaju vodu.
 (Anđeli rada pod kacigom nad mladošću bdiju,
 s njima jedu, unose kisik, miris cvijeća,
 s njima piju, vodu, nevidljivi,
 vodu premaljeća...)

Jedni vrlo mladi posustanu, padnu,
 stari ih u mrku žalost umotavaju.
 Nose ih podzemljem. Sveti Mučenici, dusi podzemlja,
 u miran san ih uljuljavaju.

Snivajte, rudari, snivajte,
 u mrzloj kripti rudnika,
 u kamenolomu, gdje palucaju
 zlatne niti ruda kraj drugih trudbenika
 i drugih minerala, što svjetlucaju...

UTJEHA

Utjehe će uvijek biti,
 vode za cvijet u čaši.

Tražiti ćemo se, čisti
 od jada u srcu.

S rubova stvari
 zrak će cvasti
 i bijele ruke
 na obrazima.

Sjene večeri mile,
 mi ćemo rasti.

BIJELI PROSTOR

Luminosi pulchrique Dei
 Plotin

Svijetao i lijep je Gospodin,
 Viši od svemira, sve motri
 I mirno shvaća:
 Taj tijek tišine, to zelenilo.
 Odredio je mali bijeli prostor
 Na dva koraka ispred mene

U sobi, u kojoj vlada mir.
Između mojih riječi i bijelog prostora
Uspostavlja vezu
U svjetlom toku vremena.
Ovaj sjaj je iz prvog dana cvjetao
I sada sve natapa.
Miruj, latico!

OPROŠTAJ

Rujni oblici, snježni likovi

I sanje mladosti daleke bivaju.
Oblaci, žala žarkih pržina
U rosni san se skrivaju.

Bio sam sâm. Pod krošnjama mirnim
Od tereta snijega.
Anđeo večeri vodio me k tebi
Na vršcima prsta izvan svijeta.